2011'den sonra doğalgazda açık tehdidi

MMO Basın - Makina Mühendisleri Odası (MMO), hazırladığı Doğalgaz Raporu'nda özellikle elektrik üretiminde yoğun olarak kullanılan doğalgaza yönelik hızlı talep artışı olduğuna dikkat çekerek, enerji arzında kırılganlık yaratıldığı uyarısında bulundu. Raporda, BOTAŞ'ın doğalgaz talep projeksiyonu ile sözleşmeye bağlanmış alım miktarları karşılaştırıldığında 2011 yılından itibaren doğalgazda açık riski bulunduğu bildirildi.

MMO'nun Mart 2008 tarihli Doğalgaz Raporu'nda, Türkiye'de plansız ve dışa bağımlı bir şekilde gelişen doğalgaz talep artışıyla birlikte enerji arzının da kırılgan ve riskli hale gelmesine neden olunduğuna işaret edildi. Rapordaki verilere göre, 2005 yılında 27.4 milyar metreküp olan doğalgaz tüketimi 2006 yılında yüzde 14 artışla 31.1 milyar metreküpe, 2007 yılında yüzde 17 artışla 36.4 milyar metreküpe çıktı. Raporda doğalgaz tüketiminin bu yıl yüzde 36.86 ile son 3 yılın toplam artış düzeyine ulaşarak, 37.5 milyar metreküpe çıkmasının, 2020'de ise 61 milyar metreküpü aşmasının öngörüldüğü belirtildi. Hızla artan doğalgaz talebindeki en büyük etkenin, 2007 yılı doğalgaz tüketimi içinde yüzde 56.06 oranında pay sahibi olan elektrik enerjisi üretimi olduğu kaydedildi.

Türkiye'nin, elektrik üretiminin yüzde 45.3'ünü doğalgazla sağlayan bir ülke olarak, Avrupa'da yüzde 57.7 oranıyla birinci olan Hollanda ve yüzde 49.1 oranıyla ikinci sırada bulunan İtalya'dan sonra üçüncü konumunda yer aldığı belirtilen raporda, dünya doğalgaz tüketiminin yüzde 70'inin Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya Bölgesi'nde bulunan gelişmiş ülkeler tarafından gerçekleştirildiği ve önümüzdeki 20 yıl içerisinde de doğalgaz kullanımının artacağı, elektrik üretiminde de daha fazla kullanılacağı anlatılırken, ülkelerin ithal ve ihraç kaynaklarını çeşitlendirme çalışmalarında **"doğalgazın öneminin artacağı"** ifade edildi.

Raporda, bugüne değin doğalgaz fiyatlarının BOTAŞ tarafından belirlendiği anımsatılarak, Türkiye'nin doğalgaz alım fiyatlarının kesin olarak ne olduğunun **"ticari sır"** gerekçesiyle yetkililerce hiç bir zaman açıklanmadığına dikkat çekilirken, cari fiyatların bugün 1000 metreküp başına 380-385 ABD Doları düzeyinde olduğu tahminine yer verildi.

BOTAŞ tarafından yapılan talep projeksiyonu ve kontrata bağlanmış alım miktarları karşılaştırıldığında, 2011 yılından itibaren doğalgaz açığının meydana geleceği uyarısında bulunulan raporda, **"Toplam enerji tüketimi içinde bu kadar yüksek paya sahip doğalgazda arz güvenliğinin sağlanması için gereken önlemler alınmalıdır"** denildi.

MMO'nun hazırladığı Doğalgaz Raporu'ndaki verilere göre, 2005 yılında 27.4 milyar metreküp olan doğalgaz tüketimi 2006 yılında yüzde 14 artışla 31.1 milyar metreküpe, 2007 yılında yüzde 17 artışla 36.4 milyar metreküpe çıktı. Raporda doğalgaz tüketiminin bu yıl yüzde 36.86 ile son 3 yılın toplam artış düzeyine ulaşarak, 37.5 milyar metreküpe çıkmasının, 2020'de ise 61 milyar metreküpü aşmasının öngörüldüğü belirtildi.

Raporda Ankara doğalgaz dağıtımı ayrı bir bölüm halinde incelenirken, EGO'dan ayrılıp özelleştirilmek üzere ayrı bir şirket haline getirilen Başkent Doğalgaz Dağıtım için öngörülen ayrıcalıklı fiyat uygulamasına diğer dağıtım şirketlerinin kendilerine emsal oluşturacağı gerekçesiyle sessiz kaldıkları savunuldu.

Enerji Bakanlığı güçlendirilmeli

Raporda, genel enerji politikalarına ilişkin olarak da çözüm önerilerine yer verilirken, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın güçlendirilmesi, uzman ve liyakat esasına göre istihdam politikası uygulanması istendi. Raporda, hem lisans veren, hem kural koyan, hem denetleyen ve yargılayan konumunda bulunan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) gözden geçirilerek, işlevsel, yapısal ve kadrosal açıdan yeniden düzenlenmesi gerektiği savunuldu.

Enerji alanına yönelik bu bütüncül değerlendirmelerden sonra doğalgaz konusunda raporda özetle şu saptama ve önerilere yer verildi:

1. Doğalgaz yakıtlı yeni projeler, elektrik enerjisi üretimi içinde doğalgazın payının düşürülmesini öngören hedef ve politikalara uygun olmalı. Elektrik üretiminde doğalgazın payı bugünkü yüzde 50'lerden kademeli olarak yüzde 30'lara ve nihai hedef olarak yüzde 25'lere düşürülmeli.

2. Doğalgaz temin politikalarının belirlenmesinde kapalı kapılar ardındaki gizli diplomasi yerine, ilgili tüm kesimlerin katılacağı ulusal strateji belirlenmesi çabalarına ağırlık verilmeli.

3. Doğalgazın sektörel kullanım uygulamalarını irdeleyecek ve teknik uygulama esaslarını belirleyecek yetkili kuruluş olarak Doğalgaz Enstitüsü oluşturulmalı.

4. Mevcut doğalgaz alım sözleşmeleri **"takrir-i müzakere"** konusu yapılmalı, anlaşmalarda fiyat iyileştirmeleri hedeflenmeli, alınmayan gazın bedelinin ödenmesine cevaz veren, gazın üçüncü ülkelere satılmasını önleyen hükümler iptal edilmeli. Gaz ihracatçısı kuruluşlarla yapılacak ayrı ticari anlaşmalarla satın alınan gaz bedellerinin mal ve hizmet ihracıyla ödenmesi sağlanmalı. Gaz teslimatlarında ihracatçı ülkelerden kaynaklanan eksiklikler ve aksamalar tazminat konusu olmalı. İhracatçı ülkelerin günlük, aylık, yıllık satış miktarlarını taahhüt etmeleri sağlanmalı.

5. BOTAŞ'ın yürüttüğü Hazar ve Ortadoğu ülkelerinin gaz arzını Yunanistan üzerinden İtalya'ya, Bulgaristan, Romanya Macaristan, Avusturya ve Orta Avrupa'ya ulaştırmayı öngören projeler desteklenmeli.

6. Doğalgazda Rusya'ya ve İran'a bağımlılığın azaltılmasına yönelik çalışmalar yürütülmeli. Güvenilir yeni kaynaklardan arz çeşitlendirilmesi sağlanmalı.

7. Yerli doğalgaz üretiminin artırılmasına çalışılmalı. TPAO'nun doğalgaz ve petrol arama çalışmaları desteklenmeli. Zonguldak taş kömürü sahalarında olduğu bildirilen metan kaynaklarının araştırılması sonuçlandırılmalı ve metanın ticari olarak kullanım imkanları sağlanmalı.

8. Doğalgaz Yasası'nda değişiklik yapılarak ithalat kısıtlamaları kaldırılmalı ve BOTAŞ'ın mevcut doğalgaz sözleşmelerinin özel kuruluşlara devrine son verilmeli.

9. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de petrol ve doğalgaz arama, üretim, iletim, dağıtım ve satış faaliyetleri dikey bütünleşmiş bir yapıda sürdürülmeli.

10. Arz güvenliği açısından artan doğalgaz tüketimine paralel olarak depolama kapasitesi arttırılmalı.

11. Temel bir ihtiyaç olan doğalgaz fiyatları üzerindeki yüzde 18 KDV düşürülmeli, ÖTV kaldırılmalı.

12. Doğalgazla ilgili uygulama esaslarının belirlenmesinde meslek odalarının düzenli katkısı sağlanmalı.

13. Kentsel dağıtım şebekelerinde, bina servis bağlantılarında, bina iç tesisatlarında, ulusal standart ve şartnameler uygulamaya konulmalı.

14. Doğalgaz sektöründe yerli imalat geliştirilmeli ve standartizasyon sağlanmalı.

15. Doğalgaz yakıtlı enerji santrallarının tasarımı, yurtiçinde yerli mühendislik kuruluşları eli ile yapılmalı. Bu santralların makine ve ekipmanlarının yurtiçinde üretimine yönelik Ar-Ge çalışmaları yapılmalı.

16. Doğalgaza bağımlı enerji politikalarından bir an önce vazgeçilerek yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapılmalı. ■